

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу
Сновидович Ірини Григорівни

на тему:

**«Формування управлінських компетентностей молодих фахівців у
зкладах вищої освіти»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

073 «Менеджмент»

(галузь знань 07 «Управління та адміністрування»)

1. Актуальність теми дисертації.

Компетентісно орієнтоване навчання у вищій школі є актуальною темою, що відповідає запитам сучасного ринку праці, концептуальним підходам щодо змісту та організації навчання у закладах вищої освіти, а його результати здатні регулювати попит на молодих фахівців. У сучасних умовах формування професійно компетентного персоналу, зокрема управлінського, дає змогу підприємствам покращити результати діяльності, забезпечити трудову ефективність в умовах конкуренції та знайти і розвивати свої унікальні відмінності, що зміцнять ринкову позицію і стануть ключем до успіху. Управлінські компетентності повинні формуватися на основі врахування як особистісного, професійного, так і соціального компонентів, що формуються і розвиваються працівниками, організаціями-роботодавцями, закладами вищої освіти.

Проблематика формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти є на часі, оскільки сучасний ринок праці вимагає від фахівців не тільки високої кваліфікації у своїй професії, але й наявності широкого кола управлінських навичок та здібностей. Управлінські компетентності є необхідними на сучасному ринку праці, оскільки допомагають фахівцям досягати кращих результатів в управлінні проектами, командами, ресурсами та бізнес-процесами в цілому. Такі навички, як планування, організування, керівництво, комунікація та ухвалення рішень, дають змогу фахівцям бути конкурентоспроможними на ринку праці, займати посади із високим рівнем відповідальності. Також необхідно зазначити, що управлінські компетентності є затребуваними не лише у сфері бізнесу, а й у багатьох інших сферах діяльності, зокрема, у державному управлінні, організаціях громадського сектору, науковій сфері. Тому сучасні заклади вищої освіти мають всебічно сприяти формуванню необхідних компетентностей у студентів і розвивати якісний бренд сучасної освіти.

Зазначене вище аргументує необхідність проведення досліджень у сфері формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти в Україні та підкреслює актуальність теми дисертаційної роботи Сновидович І.Г. з огляду доцільності застосування запропонованих рекомендацій у напрямі поліпшення якості вищої освіти.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри.

Дисертація є частиною науково-дослідної роботи кафедри менеджменту економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема у ході розроблення держбюджетної теми «Управління конкурентоспроможністю агропродовольчої продукції в господарській системі України» (номер державної реєстрації 0120U101814), у межах якої обґрунтовано теоретичні питання розвитку компетентнісного підходу в освітній діяльності. Результати проведеного дослідження були сформовані на основі використання інформаційних матеріалів та звітів щодо опитування випускників, а також роботодавців і партнерів Львівського Університету. Здобувач є співвиконавцем науково-дослідної теми «Розвиток лідерських якостей працівників освіти в умовах реформування галузі» навчально-наукового центру розвитку персоналу та лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка (номер державної реєстрації 0116U005688), у межах якої проведено дослідження розвитку лідерських компетентностей у студентів закладів вищої освіти.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їхня достовірність.

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Сновидович І.Г. мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, доцільності та достовірності, оскільки вони ґрунтуються на опрацюванні достатньої кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, що опрацьовували тематику управлінських компетентностей та компетентнісного підходу у системі вищої освіти, а також процесу моніторингу працевлаштування випускників і системи взаємодії та співпраці у рамках «ЗВО-держава-бізнес».

У процесі дослідження здобувачкою застосовано загальнонаукові дослідження, зокрема: групування, узагальнення, пояснення, синтезу та аналізу. Під час вирішення сформульованих завдань застосовано спеціальні методи наукового пізнання: формально-логічний – задля розроблення інфологічної моделі формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти; порівняльного аналізу, статистичний – для економічного оцінювання формування управлінських компетентностей молодих фахівців освітній сфері, стану ринку праці й освітнього ринку; систематизації – для виокремлення

основних ознак і характеристик результатів соціологічного дослідження, проведення моніторингу працевлаштування випускників, стану ринку праці й освітнього ринку; класифікації управлінських компетентностей; соціологічного опитування (анкетування) – для виявлення проблем і встановлення чинників формування управлінських компетентностей молодих фахівців.

Інформаційною базою дисертації є чинні нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Європейського Союзу, постанови органів виконавчої влади України; інструктивно-методичні матеріали Міністерства освіти і науки України, Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу; статистичні та аналітичні матеріали Державної служби статистики України і Державної служби зайнятості; результати проведених соціологічних опитувань; матеріали періодичних наукових видань та Інтернет-ресурсів, а також офіційного сайту ЛНУ ім. І. Франка, на якому розміщена інформація і матеріали у рамках досліджуваної проблематики.

Зміст дисертації є обґрунтованим і достовірним за науковими положеннями, сформульованими висновками та рекомендаціями, в основу яких покладені надбання теорії менеджменту.

4. Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертаційна робота Сновидович І.Г. містить сукупність теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, які становлять наукову новизну і засвідчують особистий внесок авторки у розвиток теорії і практики формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти.

З-поміж головних наукових результатів, які складають особистий внесок дисертантки, необхідно виділити такі:

- запропоновано інфологічну модель формування управлінських компетентностей молодих фахівців, що сприяє забезпеченню безперервного розвитку здобувачів вищої освіти на основі інтерактивної взаємодії усіх функціональних елементів системи управління закладом вищої освіти із підключенням інформаційної й аналітичної підсистеми формування управлінських компетентностей молодих фахівців, що дає змогу підтримувати зв'язок у процесі управління ЗВО України та освітньою діяльністю, створюючи динаміку розвитку освітнього процесу;

- удосконалено змістовну модель інформаційної й аналітичної підсистеми формування управлінських компетентностей молодих фахівців у контексті інтеграції до системи управління ЗВО, що тісно пов'язана із підсистемою моніторингу й адаптування та повинна підтримуватись завдяки автоматизованій інформаційній системі управління ЗВО України;

- розвинуто наукові основи щодо створення національної моделі формування управлінських компетентностей та системи управлінських компетентностей молодих фахівців у ЗВО, що дало змогу побудувати логіко-структурну модель управління процесом надання освітніх послуг у ЗВО України для впровадження освітніх програм формування молодих фахівців на основі компетентнісного підходу із врахуванням етапів формування системи управлінських компетентностей;

- розширено понятійно-категорійний апарат дослідження та розглянуто таке: «управлінські компетентності» як комплексне поняття, що охоплює сукупність навичок та знань, необхідних для ефективного управління організацією і включає аналітичне та критичне мислення, опрацювання інформації, визначення цілей і завдань, ухвалення управлінських рішень, здійснення контролю та мотивування персоналу; «компетентність» як усвідомлення та засвоєння набутих знань і умінь, які закріплені на власному досвіді та приводять до особистісного зростання; «компетенція» як система знань і сфера певних питань, у яких має бути обізнана особа, котра була б готова отримати та вміло використовувати і реалізовувати ресурси, а також здатною на досягнення якісних результатів у своїй професійній діяльності;

- аргументовано можливості впровадження основних елементів удосконаленої моделі співпраці для ефективного формування орієнтирів розвитку і стратегічного партнерства у межах «ЗВО-держава-бізнес», що дає змогу сформувати дії для покращення співпраці на державному рівні, на рівні ЗВО та на рівні суб'єктів господарювання і вдосконалення формування управлінських компетентностей молодих фахівців.

Вказані наукові положення сприяють збагаченню науки менеджменту новими поглядами, твердженнями і висновками щодо формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти.

Проміжні і загальні висновки за результатами дослідження сформульовані переконливо. Список використаних джерел (163 найменування) показує обсяг опрацьованої авторкою наукової, аналітичної, економічної інформації, а додатки змістовно доповнюють основний текст дисертації.

5. Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в узагальненні теоретичних засад, в обґрунтуванні і доповненні дисертанткою наукових підходів до формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти.

Наукове значення мають такі результати: розроблена інфологічна модель формування управлінських компетентностей молодих фахівців; запропонована змістовна модель інформаційної й аналітичної підсистеми формування управлінських компетентностей молодих фахівців у контексті інтеграції до системи управління ЗВО; удосконалені наукові основи щодо створення національної моделі формування управлінських компетентностей та системи управлінських компетентностей молодих фахівців у ЗВО; обґрунтований процес ідентифікації і вибору основних ознак, що об'єднують управлінські компетентності, з метою розроблення класифікації управлінських компетентностей, формування переліку важливих управлінських компетентностей; уточнений понятійно-категорійний апарат дисертації, зокрема поняття «управлінські компетентності», «компетентність», «компетенція»; моніторинг працевлаштування та кар'єрного зростання випускників, аналіз стану розвитку ринку праці й вищої освіти в Україні на основі онлайн-опитування компаній-роботодавців і партнерів, вивчення тенденцій працевлаштування та кар'єрного зростання молодих фахівців; аналіз тенденцій взаємодії вищої освіти та ринку праці в Україні, які ґрунтуються на систематизації результатів соціологічного опитування та моніторингу працевлаштування випускників і роботодавців, дослідження стану та рівня задоволеності випускників і роботодавців здобутими управлінськими компетентностями з метою покращення якості надання освітніх послуг; аргументація можливостей впровадження основних елементи удосконаленої моделі співпраці для ефективного формування орієнтирів розвитку і стратегічного партнерства у межах «ЗВО-держава-бізнес»; висновки автора щодо підготовки молодих фахівців через постійне навчання та розвиток науково-педагогічного персоналу, впровадження сучасних освітніх програм.

Представлені у дисертації результати досліджень, висновки й положення є вагомим внеском у теорію та практику менеджменту у контексті формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти.

Отримані результати дисертаційної роботи мають важливе практичне значення і доведені до рівня методичних та практичних рекомендацій, які впроваджені у діяльність Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 365/2-22 від 09.09.2020 р.). Результати дисертаційного дослідження на тему «Формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти» використовуються у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 2768-У від 16.11.2022 р. та № 1312 від 17.11.2022 р.), Національного університету «Львівська політехніка» (довідка про впровадження № 67-50-457 від 27.12.2022 р.). Основні науково-прикладні розробки та рекомендації

впроваджено у діяльність Науково-дослідного центру соціальної й демографічної політики та управління «ДЕМОС» Національного університету «Львівська політехніка» – інструментарій вивчення професійних та інших компетентностей молодих фахівців у моніторингу реалізації інтелектуального потенціалу молоді на ринку праці України (довідка про впровадження № 68-82-651 від 27.12.2022 р.).

6. Повнота викладу результатів дисертації та наукових положень в опублікованих працях.

Дисертація Сновидович І.Г. є самостійним, аргументованим, цілісним та завершеним науковим дослідженням. Достовірність основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується їхньою апробацією на міжнародних та всеукраїнських конференціях, зокрема опубліковано 19 тез доповідей, а також публікаціями у наукових виданнях з них: 1 монографія у співавторстві, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному спеціалізованому виданні. Зазначені публікації та їх обсяг (загалом 29 наукових праць, у тому числі одна стаття у виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі “Web of Science”) достатньо повно репрезентують основні положення і результати дисертації.

7. Дотримання академічної доброчесності.

Наукове дослідження виконане згідно із усіма вимогами законодавства України про авторське право: містить належним чином оформлені посилання на згадані дисертанткою у тексті роботи джерела. Авторкою надано повну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані належні методи дослідження. У дисертації Сновидович І.Г. не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертанткою представленого наукового дослідження, що дає змогу зробити висновок про дотримання вимог академічної доброчесності (звіт про перевірку на антиплагіат від 24.04.2023 року, ID 1014709009).

8. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

Відзначаючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість і новизну отриманих наукових результатів, не залишаються поза увагою її недоліки і дискусійні положення, зокрема:

1. Безумовно заслуговує на увагу запропонований авторкою підхід до тлумачення сутності поняття «управлінські компетентності» (комплексне поняття, що охоплює сукупність навичок та знань, необхідних для ефективного управління організацією і включає аналітичне та критичне мислення, опрацювання інформації, визначення цілей і завдань, ухвалення управлінських

рішень, здійснення контролю та мотивування персоналу (с. 48)). Проте варто зазначити, що йому притаманний досить обмежений кругозір, оскільки він ґрунтується лише на окремих процесах (функціях) менеджменту і не відображає критеріїв ефективності їх використання.

2. У процесі проведення моніторингу працевлаштування та кар'єрного зростання випускників, аналізу стану розвитку та тенденцій взаємодії вищої освіти та ринку праці в Україні (пп. 2.2 та 2.3 дисертації) спостерігається неузгодженість охопленого періоду дослідження, оскільки в окремих випадках він завершується 2021 роком, що частково може порушити адекватність отриманих результатів аналізу.

3. Варто зауважити, що розроблена дисертанткою інфологічна модель формування управлінських компетентностей молодих фахівців у ЗВО у процесі управління освітньою діяльністю (рис. 3.3, с. 148) комплексно відображає процес під'єднання підсистем формування управлінських компетентностей молодих фахівців до автоматизованої інформаційної системи управління ЗВО та має практичну значущість. Водночас доцільно було б поряд із цим ширше охопити і відобразити взаємозв'язок системи управлінських компетентностей молодих фахівців у ЗВО та національної моделі управлінських компетентностей молодих фахівців із інфологічною моделлю формування управлінських компетентностей молодих фахівців у ЗВО у процесі управління освітньою діяльністю.

9. Загальний висновок.

Достатньо високий рівень дисертації, логічна завершеність наукових досліджень і практичних рекомендацій дають підстави зробити висновок, що дисертаційна робота Сновидович Ірини Григорівни “Формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти” є самостійною науковою працею, яка містить обґрунтовані теоретико-методологічні положення та практичні результати, що у сукупності спрямовані на вирішення важливого науково-прикладного завдання – поглиблення теоретичних основ і науково-методичних підходів до формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти та розроблення практичних рекомендації щодо вдосконалення цього процесу для забезпечення потреб ринку праці та запитів роботодавців у кваліфікованих фахівцях.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, що повністю вирішені у процесі дослідження. Основні положення, винесені на захист, мають елементи наукової новизни та повністю відображені у публікаціях здобувача. Подана до захисту дисертація написана у науковому стилі, матеріал викладений у логічній послідовності. Теоретичні і практичні положення наукової новизни, висновки, пропозиції та рекомендації мають достатній рівень

обґрунтованості, супроводжуються відповідним методичним і статистичним матеріалом. Напрямок дисертаційного дослідження відповідає профілю спеціальності 073 «Менеджмент». Основні наукові результати роботи є підґрунтям для подальших досліджень у цій сфері, розроблення освітньо-професійних і навчальних програм з метою підготовки фахівців за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Зазначене вище дає підстави зробити висновок про те, що за рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота на тему: “Формування управлінських компетентностей молодих фахівців у закладах вищої освіти” відповідає вимогам, які встановлені у «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової 12 установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка – Сновидович Ірина Григорівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 “Управління та адміністрування” за спеціальністю 073 “Менеджмент”.

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
економічного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Оксана ЖУК